

Posuški križ

Piše: **fra Milan Lončar**

Posušje nije zaboravilo svoje poubijane fratre, a i ni sve druge žrtve svih totalitarnih režima.

Na prijedlog fra Milana Lončara općinski je načelnik Branko Bago 3. svibnja 2018. donio rješenje o utemeljenju radne skupine za oživotvorenje projekta »KRIŽ« (dalje: *Posuški križ*). Budući da sam imenovan pročelnikom te radne skupine, odmah sam se prihvatio posla. Obišao sam gotovu cijelu našu općinu tražeći najbolje mjesto za Posuški križ. Mnoge sam pitao za savjet i mišljenje, pokušao na mnoga vrata i sa suradnicima zaključio da je najbolja lokacija na ulazu s istočne strane u naš gradić Posušje, uz magistralni put nakon kružnoga toka. Želimo da ovo spomen-obilježje vidi svatko i, između ostaloga, doživi i kao istočna vrata u grad. Prijedlog su prihvatili i svi drugi odgovorni u Općini. Želja nam je bila da na raskrižju na kojem se bira smjer nastavka vožnje,

bilo da se nastavlja prema središtu Posušja bilo sjeverno prema Rakitnu ili jugozapadno prema Imotskom i Tomislavgradu, svatko neizbježno »mora« vidjeti Posuški križ. Poželi li pored njega stati i bolje ga razgledati, a to već mnogi čine, lako će u blizini naći parkirališno mjesto, a i mjesto za usputnu okrepju svoga tijela.

Svakoga našega gosta i sve prolaznike pored našega Posušja želimo pozdraviti onom ljubavlju koju je Krist očitovao na križu. Zato je križ kod svih razmišljanja o samu projektu bio polazište svemu drugomu. Naš je križ spomen-križ svima nedužnima, s Kristom raspetima kroz dugu povijest ponajprije hrvatskoga naroda, a i svih drugih žrtava totalitarnih režima u Europi.

Član skupine koja je radila na projektu Posuški križ bio je i Damir Lončar koji je dobio zadaću osmisliti izgled križa, odnosno spomen-obilježja. On je uz pomoć fra Milana

sve projektirao i vodio nadzor nad izvedbom radova. Ponuđenim rješenjem nastojalo se udovoljiti svim posebnostima odabrane lokacije.

Središnji element spomen-obilježja je križ. Izrađen je u čeliku i bijele je boje, visok 875 cm. Stavljjen je iz više zasebnih elemenata, zapravo iz više križeva koji su ujedinjeni u cjelinu, odnosno svi predstavljaju jedan križ – Kristov križ. Simbolika je višestruka: čelik sugerira *snagu*, bijela boja *nedužnost*, a skup više elemenata u jednoj cjelini *jedinstvo*.

Križ je usidren u postament – u masivnu armiranobetonsku ploču. Na putu usidrenja križ »probija« dugu ploču koja, zbog položaja i dojma da levitira, simbolizira povijesni hod Hrvata, »od stoljeća sedmog«, kako to volimo reći. Na tom su putu u raznim vremenima i događanjima stradavali mnogi kojima je Kristova ljubav bila nadahnuće. Tako se, uz tu prostornu protegu

koju ova duga ploča u spomen-obilježje unosi, dobiva i ta, vrlo bitna, *vremenska protega*.

Uz sam križ s vezom na betonsku ploču s desne je strane postavljena ploča, ponovo čelična i bijela, s urezanim slovima teksta koji će simboliku križa najbolje *pretočiti u riječi*. Ploča s tekstem je kao *ambon* u našim crkvama s kojeg se čita i naviješta Božja Riječ. Križ se nalazi ne samo na oltaru svake crkve nego i na *oltaru domovine*. Pritom mislimo na cijelu našu domovinu, a ne samo na naše Posušje. Oltar domovine, s druge strane gledano, sličan je svim našim oltarima po crkvama.

Naš je križ spomen-križ svima nedužnima, s Kristom raspetima, kroz dugu povijest ponajprije hrvatskoga naroda, a i svim žrtvama totalitarnih režima u Europi. Napisan tekst s desne strane Križa, koji smo stavili u Isusova usta, najbolje pokazuje što se htjelo ovim križem izraziti. Evo kako glasi taj tekst:

Posuški križ

+

EVO ME NA KRIŽU
 NA RASKRIŽJU MOME I TVOME
 NA SJECIŠTIMA I RASKRIŽJIMA
 SVIH HRVATSKIH KRIŽNIH PUTEVA
 EVO ME NA OLTARU DOMOVINE
 STOJIM, GORIM I SVIJETLIM SVIMA
 I TI SI RASPET ZAJEDNO SA MNOM
 I BOLNO PLAČEŠ
 MOJ KRIŽ SVEJEDNO STOJI, GORI I SVIJETLI
 I PREMA NEBU SMJERA
 SA MNOM SU RASPETI SVI NEDUŽNI
 SA MNOM ĆE I USKRISNUTI!

G. G. 2018.

Europski spomendan sjećanja na žrtve svih totalitarnih režima
 23. kolovoza



Radeći na projektu i ostvarenju Posuškoga križa, mislili smo poglavito na povijesni hod hrvatskoga naroda. Prirodno je da ljudi misle ponajprije na svoje pokojne, na svoje nevino nastradale, na svoj narod. Međutim, kao vjernici Katoličke Crkve dužni smo moliti i za sve žrtve drugih naroda, ponajprije u duhu Europskoga dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih režima 23. kolovoza, a i šire.

Kao što postoji *Međugorski križ*, *Ramski križ*, *Uzdolski križ*, *Humski križ*, od 2018. u našu nacionalnu stvarnost ulazi i *Posuški križ*.

Naš Posuški križ svečano je otkriven i blagoslovljen 9. listopada 2018., a blagoslovio ga je provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Miljenko Šteko. Evo još nekoliko dodatnih misli koje su nazočnima upućene prigodom blagoslova križa.

Među svim kršćanskim likovima lik križa zauzima prvo mjesto. On je simbol cjelokupnoga otajstva naše

vjere. Nijedan lik nije kršćanskom puku draži, nijedan stariji, nijedan svetiji. Sveti križ ujedno predstavlja i Kristovu muku i njegovu pobjedu nad smrću, ali, kao što su naučavali sveti oci, po njemu istodobno naviješta Kristov drugi, slavni dolazak. Prema prilikama vremena i mjesta, kršćani s pravom križ podižu na javnim mjestima da bude svjedočanstvo njihove vjere i znak one ljubavi kojom Bog ljubi sve ljude. Zato Katolička Crkva slavi blagdan *Uzvišenja Svetoga Križa* (14. rujna). Dosljedno rečenome, križ kao simbol zauzima istaknuto mjesto u našim prostorima moljenja i življenja, u našem životu, u našim nakitima, u vozilima, na našim grobljima, sprovodima... Na taj način on je poruka nama koji ga nosimo, ističemo, stavljamo na istaknuta mjesta, ali istodobno je poruka i onima koji ga u našem životu vide.

Križ nas poziva da slijedimo Isusa Krista. Isus je u znaku svoga križa naš učitelj i uzor u vjernosti

nebeskome Ocu. Isus je uzor u služenju u ljubavi, kojoj ni križ nije prepreka. Rekao je svojim sljedbenicima, a to znači i nama, da će nam se događati sve što se njemu događalo. *»Ako vas svijet mrzi, znajte da je mene mrzio prije vas! Kad biste potjecali od svijeta, svijet bi ljubio svoje. Budući da ne potječete od svijeta – ja vas izbavih od svijeta – zato vas svijet mrzi. Sjetite se riječi koju vam rekoh: Nije sluga veći od svog gospodara! Ako su mene progonili, i vas će progoniti...«* (Iv 15, 18-20)

Drugom zgodom Isus će reći: *»Tada će vas podvrći mukama i ubijati vas...«* (Mt 24,9) I tako će ostati sve do sudnjega dana. Križ ne će nikada više biti prazan, na njemu uvijek mora biti netko razapet.

Križ se može ispravno vidjeti samo u konkretnoj ljudskoj povijesnoj, životnoj situaciji koja nezaobilazno »iziskuje« križ onoga koji hoće biti čovjek, koji se usudi biti

čovjek. Kao što je križ objava Božje zauzetosti za čovjeka – On nas ljubi i onda ako to Bogočovjeka i na križ vodi – tako križ mora biti objava i naše zauzetosti za čovjeka. Sve što diše, mora patiti i na križu umrijeti. Ipak, samo je onaj križ svet koji nas vodi u novo postojanje, a to je ljubav. Svet je onaj križ koji je izraz naše otvorenosti i raspoloživosti za čovjeka, kao što je to bio Kristov križ. Prihvaćanjem trpljenja rađa se smisao života – ne može se sretno živjeti bez ljubavi, a što je veća ljubav, to je veća spremnost u čovjeku prihvaćanja križa. Samo onaj kojega je ljubav prožela do križa, živjet će. To je jedini smisao Kristova križa. Zato časteći i ljubeći Kristov križ, častimo i ljubimo Kristovu ljubav prema nama, a istodobno prihvaćamo to kao pravilo za svoj život. Nositi Kristov križ znači ljubiti. A *»ljubav je jaka kao smrt«* (Pj 8,6). Zato se svi koji s Isusom ljube s njim razapinju i s njim uskrisuju. ✍

Iz sadržaja

| | |
|----------------------------|-----------|
| IZ LJETOPISA | 4 |
| STRATIŠTA | 19 |
| ODJEK U PUKU | 42 |
| NATJEČAJ | 43 |
| POVIJESNE OKOLNOSTI | 51 |
| PODLISTAK | 57 |

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«, XV., 1 (28),
Široki Brijeg, siječanj – srpanj, 2022.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Stepinca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF; 6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR; CH 8,50 CHF; SAD 13 USD;
Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

- poštanskom uputnicom
- UniCredit Bank d.d. Mostar; Korisnik: Hercegovačka franjevačka provincija; Svrha: prilog Vicepostulaturi
žiro-račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

Urednikova riječ

fra Miljenko Stojić



Dragi čitatelji!

Ovim brojem ulazimo u 15. godinu izlaženja. Naoko ni puno ni malo. Ali je bilo i te kako važno. Pokušavali smo razbistriti mutne vode i na vidjelo iznijeti istinu ma kakva ona bila.

Istina o pobijenim hercegovačkim franjevcima i mnoštvu pobijenoga vjernoga Božjega puka posve je drukčija od onoga kako su to prikazivali jugokomunisti i kako to danas prikazuju njihovi nasljednici. Nije ni čudo. Ne može jedan totalitarni sustav, kakav je bio jugokomunistički, izreći istinit pravorijek o svojim protivnicima. Čak to ne mogu izreći ni o onima koji su »skrenuli« za sacrtana puta unutar njihovih redova. Sjetimo se samo Gologa otoka. Mljeo se tu čovjek, mrljela se njegova duša, bez obzira na to smatra li on da ona postoji ili ne.

Da bismo došli do prave istine, nema nam druge nego nastaviti putem lustracije, ne tek glede jugokomunista nego i glede svih onih koji nastavljaju njihovim stazama, samo u drugome ruhu. Već smo ju spominjali tu i tamo, ali učinimo to kratko opet. O njoj ne govore i oko nje se ne trude samo oni koji ne bi ništa mijenjali, koji bi htjeli još zamutiti vodu i uvaliti nas u nju. Najlakše ju razumijemo ako ju gledamo iz triju očista. Prvo je sudsko. Sud istražuje i kažnjava one koji su se teško ogrješili o istinu i narod. Drugo je administrativno. S važnih društvenih položaja bivaju uklonjeni oni koji su na tim položajima služili totalitarnom režimu i sada su zapreka razvoju društva u demokratskom duhu. I na kraju dolazi treće, obrazovno. Istražujemo što se dogodilo, skupljamo svjedočanstva i dokumente, objavljujemo nove činjenice do kojih smo došli. Složit ćemo se, ovaj vid lustracije možemo i trebamo sami provoditi. Ne očekujemo da za nas to učini netko drugi. I pođimo, naravno, najprije od sebe. Shvatimo što se dogodilo i na tim temeljima gradimo svoju budućnost.

Ovakve i slične misli vodile su nas svih ovih godina, a vodit će nas, uz Božju pomoć, i dalje. Naši pobijeni, naša prošlost, zaslužili su da se o njima govori istinito. Učinimo to dubinom svoga srca i dubinom svoga uma!

Mir vam i dobro!

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudes« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja. »Prema odredbama vrhovnog svećenika Urbana VIII., zabranjeno je da sluga Božji, bez prethodnog dopuštenja Svete Stolice, bude predmetom javnoga crkvenog štovanja. Te odredbe nipošto ne priječe privatnu pobožnost sluzi Božjem, niti spontano širenje njegova glasa svetosti ili mučeništva i znakova. (čl. 117, § 1. i 2.)

Ako nije pronađeno nepropisno štovanje, biskup ili njegov ovlaštenik pristupa sastavljanju izjave o neiskazivanju štovanja, tj. izjave kojom se potvrđuje da se odluke Urbana VIII. poštuju. (čl. 119, § 1.)«

Iz Upute *Majka Svetaca*